

PATVIRTINTA

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos
tyrimo centro generalinio direktoriaus
2022 m. kovo 2 d. įsakymu Nr. 1VE-28

LAISVĖS GYNĖJO TEISINIO STATUSO PRIPAŽINIMO, PAŽYMĖJIMŲ IŠDAVIMO BEI JŲ APSKAITOS TVARKYMO NUOSTATAI

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Laisvės gynėjo teisinio statuso pripažinimo, pažymėjimų išdavimo bei jų apskaitos tvarkymo nuostatai (toliau – Nuostatai) reglamentuoja dokumentų pateikimo Laisvės gynėjo teisinio statuso pripažinimo komisijai (toliau – Komisija) tvarką, laisvės gynėjo teisinio statuso (toliau – teisinis statusas) pripažinimo tvarką ir Laisvės gynėjo teisinio statuso pažymėjimų išdavimo, taip pat šių pažymėjimų apskaitos tvarkymo reikalavimus.

II SKYRIUS DOKUMENTŲ PATEIKIMO TVARKA

2. Dėl teisinio statuso pripažinimo į Komisiją gali kreiptis Lietuvos Respublikos laisvės gynėjo teisinio statuso įstatymo (toliau – Įstatymas) 2–8 straipsniuose nustatytus statuso pripažinimo kriterijus atitinkantys asmenys, jei asmuo yra miręs – jų artimieji giminaičiai (sutuoktiniai, tėvai, vaikai, įvaikiai, taip pat broliai ir seserys), taip pat krašto apsaugos ministras, vidaus reikalų ministras, Valstybės saugumo departamento direktorius, Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos generalinis direktorius, Vadovybės apsaugos tarnybos direktorius, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinis direktorius, Lietuvos šaulių sąjungos vadas (toliau – Pareiškėjai). Pareiškėjai, pretenduojantys į teisinį statusą ar pateikiantys prašymą pripažinti asmeniui (-ims) (taip pat ir po mirties) teisinį statusą, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrui (toliau – Centras) pateikia šiuos dokumentus:

2.1. prašymą pripažinti teisinį statusą (Nuostatų priedas);

2.2. asmens tapatybę patvirtinanti dokumentą arba šio dokumento patvirtintą kopiją (Lietuvos Respublikos piliečio pasas arba asmens tapatybės kortelė);

2.3. dvi fotografijas (2x3 cm) ar elektronines jų versijas;

2.4. pavardės keitimo dokumentus (ištuokos, santuokos sudarymo dokumentų ar kt. dokumentai ar jų patvirtintos kopijos);

2.5. **Kai** pripažinti teisinį statusą asmeniui **prašo artimieji giminaičiai**, jie turi pateikti šiuos dokumentus:

2.5.1. jeigu kreipiasi sutuoktinis – turi pateikti savo asmens dokumentą (pasas ar tapatybės kortelė), asmens, kuriam prašoma po mirties pripažinti teisinį statusą, santuokos liudijimą ar jų patvirtintas kopijas;

2.5.2. jeigu kreipiasi tėvai – turi pateikti savo asmens dokumentą (pasas ar tapatybės kortelė), asmens, kuriam prašoma po mirties pripažinti teisinį statusą, gimimo liudijimą ar jų patvirtintas kopijas;

2.5.3. jeigu kreipiasi vaikai – turi pateikti savo asmens dokumentą (pasas ar tapatybės kortelė), savo gimimo liudijimo patvirtintas kopijas;

2.5.4. jeigu kreipiasi įvaikiai – turi pateikti savo asmens dokumentą (pasas ar tapatybės kortelė), įvaikinimo dokumentus ar jų patvirtintas kopijas;

2.5.5. jeigu kreipiasi broliai, seserys – turi pateikti savo asmens dokumentą (pasas ar tapatybės kortelė), savo ir asmens, kuriam prašoma po mirties pripažinti teisinį statusą gimimo liudijimus ar jų patvirtintas kopijas; taip pat pavardės keitimo dokumentus ar jų patvirtintas kopijas.

2.6. **Kai** pripažinti teisinį statusą asmeniui **prašoma po mirties**, artimieji giminaičiai bei 2.5.1 – 2.5.5 punktuose nurodytų dokumentų turi pateikti asmens mirties liudijimą ar jo patvirtintą kopiją.

2.7. institucijos, kurioje tarnavo teisinio statuso siekiantis asmuo išduotą pažymą (dokumentą), įrodančią (-į), kad iki 1991 m. rugpjūčio 21 d. nepasišalino iš tarnybos vietos, vadovybės nebuvo nušalinti nuo pareigų arba dėl tarnybinio nusižengimo nebuvo atleisti iš tarnybos;

2.8. Pareiškėjas, siekiantis, kad būtų pripažintas Laisvės gynėjo kario savanorio teisinis statusas, turi pateikti:

2.8.1. dokumentą, įrodantį, kad iki 1991 m. rugpjūčio 21 d. prisiekė būti ištikimas Lietuvos Respublikai, vadovaudamasis 1990 m. liepos 17 d. Lietuvos Respublikos laikinuoju krašto apsaugos įstatymu Nr. I-384 ir 1990 m. lapkričio 20 d. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos tarnybos įstatymu Nr. I-798;

2.8.2. dokumentą (-us), įrodantį (-ius), kad 1990 m. kovo 11 d. – 1991 m. rugpjūčio 21 d. laikotarpiu tarnavo Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1990 m. balandžio 25 d. nutarimu Nr. 125 „Dėl kai kurių departamentų prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės“ įkurtame Krašto apsaugos departamente prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Krašto apsaugos departamento struktūriniuose padaliniuose, įgyvendindami krašto apsaugos koncepciją, kūrė ir formavo krašto apsaugos sistemą, gynė krašto teritoriją, saugojo valstybės sieną, svarbius valstybinius, ūkio ir kitus civilinius objektus ar buvo štabų darbuotojai;

2.8.3. **jei Pareiškėjas tarnavo Savanoriškoje krašto apsaugos tarnyboje**, vietoje 2.8.1 ir 2.8.2 punktuose nurodytų dokumentų turi pateikti:

2.8.3.1. dokumentą, įrodantį, kad prisiekė Lietuvos valstybei iki 1991 m. rugpjūčio 21 d.;

2.8.3.2. dokumentą (-us), įrodantį (-ius), kad 1990 m. kovo 11 d. – 1991 m. rugpjūčio 21 d. laikotarpiu tarnavo Savanoriškojoje krašto apsaugos tarnyboje, įkurtoje 1991 m. sausio 17 d. Lietuvos Respublikos savanoriškosios krašto apsaugos tarnybos įstatymu Nr. I-958, ir įgyvendino Savanoriškosios krašto apsaugos tarnybos tikslus: rengė krašto apsaugos specialistus; saugojo svarbius valstybinius, ūkio objektus; padėjo likviduoti ekologinių katastrofų, stichinių nelaimių padarinius; esant būtinybei, padėjo pasienio apsaugos tarnyboms saugoti pasienį, o policijai – užtikrinti viešąją tvarką, palaikyti visuomenės rimtį ir saugumą; gresiant valstybės saugumui, vykdė teritorinę krašto gynybą; pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės atskirus nutarimus atliko valstybines užduotis ar buvo štabų darbuotojai.

2.9. Pareiškėjas, siekiantis, kad būtų pripažintas Laisvės gynėjo Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Apsaugos skyriaus pareigūno teisinis statusas, turi pateikti:

2.9.1. dokumentą, įrodantį, kad prisiekė Lietuvos valstybei iki 1991 m. rugpjūčio 21 d.;

2.9.2. dokumentą, įrodantį, kad 1990 m. kovo 11 d. – 1991 m. rugpjūčio 21 d. laikotarpiu buvo Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos pirmininko ir pirmininko pavaduotojų asmens sargybinis;

2.9.3. dokumentą (-us), įrodantį (-ius), kad 1990 m. kovo 11 d. – 1991 m. rugpjūčio 21 d. laikotarpiu tarnavo Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Apsaugos skyriuje, įsteigtame Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo 1990 m. balandžio 11 d. nutarimu Nr. I-132 „Dėl Lietuvos Respublikos vadovybės apsaugos tarnybos, jos struktūros, pagrindinių funkcijų ir nuostatų“, Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. birželio 5 d. nutarimu Nr. I-267 „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiajį Tarybą aptarnaujančių padalinių struktūros papildymo“ ir Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo 1990 m. birželio 8 d. nutarimu Nr. I-276 „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Apsaugos skyriaus“, asmens sargybiniais, taip pat saugojo svarbius valstybinius objektus ir vykdė kitas specialias užduotis.

2.10. Pareiškėjas, siekiantis, kad būtų pripažintas Laisvės gynėjo Valstybės saugumo departamento pareigūno teisinis statusas, turi pateikti:

2.10.1. dokumentą, įrodantį, kad prisiekė Lietuvos valstybei iki 1991 m. rugpjūčio 21 d.;

2.10.2. dokumentą (-us), įrodantį (-ius), kad 1990 m. kovo 11 d. – 1991 m. rugpjūčio 21 d. laikotarpiu tarnavo Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1990 m. gegužės 17 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės departamentų pagrindinių funkcijų“ įkurtame Valstybės saugumo

departamente prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, įgyvendinant svarbiausią uždavinį – specifinėmis priemonėmis padėti atkurti Lietuvos Respublikos valstybingumą.

2.11. Pareiškėjas, siekiantis, kad būtų pripažintas Laisvės gynėjo Muitinės departamento pareigūno teisinis statusas, turi pateikti:

2.11.1. dokumentą, įrodantį, kad prisiekė Lietuvos valstybei iki 1991 m. rugpjūčio 21 d.;

2.11.2. dokumentą (-us), įrodantį (-ius), kad 1990 m. kovo 11 d. – 1991 m. rugpjūčio 21 d. laikotarpiu tarnavo 1990 m. spalio 9 d. Lietuvos Respublikos muitinės laikinojo įstatymo Nr. I-653 pagrindu įkurtuose Lietuvos Respublikos muitinės departamente, muitinėse ir muitinių postuose ir kuriems buvo taikomos karinę tarnybą atliekančio asmens valstybinio draudimo sąlygos.

2.12. Pareiškėjas, siekiantis, kad būtų pripažintas Laisvės gynėjo policijos pareigūno teisinis statusas, turi pateikti:

2.12.1. dokumentą, įrodantį, kad prisiekė Lietuvos valstybei iki 1991 m. rugpjūčio 21 d.;

2.12.2. dokumentą (-us), įrodantį (-ius), kad 1990 m. kovo 11 d. – 1991 m. rugpjūčio 21 d. laikotarpiu tarnavo Lietuvos Respublikos policijoje, kuri, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. I-852 „Dėl Lietuvos Respublikos policijos įstatymo įsigaliojimo“ reorganizavus Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos milicijos struktūras į Lietuvos Respublikos policijos struktūras ir patvirtinus Lietuvos Respublikos policijos įstatymą, priesaikos priėmimo ir priėmimo į Lietuvos Respublikos policiją tvarkos taisykles kaip sudedamąją Tarnybos policijoje statuto, atitinkančio Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos 1979 m. gruodžio 17 d. rezoliucija patvirtintą Teisėtvarkos apsaugos pareigūnų elgesio kodeksą, dalį ir vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1990 m. gegužės 17 d. nutarimu Nr. 154 „Dėl Lietuvos Respublikos ministerijų pagrindinių funkcijų“, įgyvendino valstybės politiką kovos su nusikalstamumu, viešosios tvarkos ir visuomenės rimties srityje, vykdant kelių eismo saugumo priežiūrą, organizuojant ir vykdant kovą su nusikaltimais ir teisėtvarkos pažeidimais.

2.13. Pareiškėjas, siekiantis, kad būtų pripažintas Laisvės gynėjo Lietuvos šaulių sąjungos nario šaulio teisinis statusas, turi pateikti:

2.13.1. dokumentą, įrodantį, kad prisiekė Lietuvos valstybei iki 1991 m. rugpjūčio 21 d.;

2.13.2. dokumentą (-us), įrodantį (-ius), kad 1990 m. kovo 11 d. – 1991 m. rugpjūčio 21 d. laikotarpiu buvo 1919 m. birželio 27 d. įkurtos Lietuvos šaulių sąjungos ir iki 1940 m. birželio 15 d. veikusios organizacijos bei atkūrus 1990 m. kovo 11 d. Lietuvos valstybės nepriklausomybę tęsiančios veiklą organizacijos narys, kartu su krašto apsaugos sistemos padaliniais aktyviai dalyvavo ir gynė krašto teritoriją, saugojo valstybės sieną, svarbius valstybinius, ūkio ir kitus civilinius objektus.

3. Pareiškėjų rašytiniai prašymai gali būti pateikiami tiesiogiai atvykus į Centrą, atsiunčiami paštu (ar per pasiuntinį) ar elektroninėmis ryšių priemonėmis.

4. Prie prašymo, **teikiamo tiesiogiai**, turi būti pridedami Nuostatų 2 punkte nurodytų dokumentų patvirtintos kopijos arba originalai. Jei pateikiami dokumentų originalai, dokumentų kopijas pagamina Centro valstybės tarnautojai ar darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis, įgalioti tvirtinti dokumentų kopijų tikrumą, patvirtina jų tikrumą ir originalus gražina juos pateikusiam Pareiškėjui.

5. Prie prašymo, **teikiamo paštu ar elektroninėmis ryšių priemonėmis**, turi būti pridedamos Nuostatų 2 punkte nurodytų dokumentų kopijos. Šios dokumentų kopijos turi būti patvirtintos, (jei dokumentas parengtas ne valstybine kalba, jis turi būti išverstas į lietuvių kalbą) dokumentus išdavusios Lietuvos Respublikos ar užsienio valstybės institucijos ar įstaigos, notaro ar kito asmens, įgalioto atlikti notarinius veiksmus, arba konsulinio pareigūno ar kito kompetentingo užsienio valstybės pareigūno.

6. Prašymas, **teikiamas elektroninėmis ryšių priemonėmis**, ir prie jo pridedami dokumentai ar dokumentų kopijos, patvirtintos Nuostatų 5 punkte nurodytų subjektų, turi būti Pareiškėjo pasirašyti saugiu elektroniniu parašu, sukurtu saugia parašo formavimo įranga ir patvirtintu galiojančiu kvalifikuotu sertifikatu, arba suformuoti elektroninėmis priemonėmis, kurios leidžia užtikrinti teksto vientisumą ir nepakeičiamumą.

III SKYRIUS TEISINIO STATUSO PRIPAŽINIMAS, PAŽYMĖJIMŲ IŠDAVIMAS BEI APSKAITA

7. Pareiškėjams pateikus Nuostatų 2 punkte nurodytus dokumentus, Komisijos Sekretoriato funkcijas vykdantis Centro padalinys (toliau – Sekretoriatas) juos eilės tvarka išnagrinėja per 30 darbo dienų ir teikia Komisijai svarstyti.

8. Jei Nuostatų 2 punkte nurodyti dokumentai nepateikiami ar pateikiami ne visi dokumentai, Sekretoriatas ne vėliau, kaip per 10 darbo dienų nuo dokumentų gavimo Centre, išsiunčia Pareiškėjui raštą, nurodant kokie dokumentai yra nepateikti. Tokiu atveju prašymas pripažinti teisinį statusą teikiamas Komisijai svarstyti tik tuomet, kai Pareiškėjas pateikia visus 2 punkte nurodytus dokumentus.

9. Komisijos posėdžiai organizuojami ir Komisijos sprendimai priimami vadovaujantis Laisvės gynėjo teisinio statuso pripažinimo komisijos nuostatais, patvirtintais Centro generalinio direktoriaus įsakymu.

10. Teisinis statusas Pareiškėjams pripažįstamas ar nepripažįstamas Komisijai priėmus sprendimą pripažinti arba nepripažinti teisinį statusą arba atidėti sprendimo priėmimą ir kreiptis į Pareiškėją, kad jis pateiktų papildomus dokumentus.

11. Sekretoriatas Komisijos sprendimo nuorašą registruotu laišku išsiunčia Pareiškėjui ne vėliau, kaip per 15 darbo dienų. Jei priimtas sprendimas pripažinti teisinį statusą, kartu su sprendimo nuorašu išsiunčiamas Laisvės gynėjo teisinio statuso pažymėjimas. Jei priimtas sprendimas atidėti sprendimo priėmimą ir kreiptis į Pareiškėją, kad jis pateiktų papildomus dokumentus, Sekretoriatas per 15 darbo dienų po sprendimo priėmimo išsiunčia raštą Pareiškėjui su prašymu pateikti papildomus dokumentus ne vėliau, kaip per 30 darbo dienų nuo prašymo pateikti papildomus dokumentus gavimo dienos.

12. Komisija sprendimą dėl teisinio statuso pripažinimo ar nepripažinimo turi priimti ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo **prašymo ir dokumentų** gavimo dienos.

13. Pripažinus Pareiškėjams teisinį statusą, jiems išduodami Laisvės gynėjo pažymėjimai (toliau – Pažymėjimai).

14. Pažymėjimus pasirašo Komisijos pirmininkas, Centro generalinis direktorius, išduoda Komisija. Pažymėjimai tvirtinami Centro antspaudu ir laminuojami.

15. Pažymėjimai apskaitomi ir registruojami Pažymėjimų apskaitos žurnale, nurodant Pažymėjimo pavadinimą, datą ir numerį, asmens vardą ir pavardę.

16. Pareiškėjai, gaudami Pažymėjimus, pasirašo Pažymėjimų apskaitos žurnale **arba nurodomas Pažymėjimo išsiuntimo registruotu laišku, jei to pageidauja Pareiškėjas, faktas.**

17. Naujo Pažymėjimo vietoj turimo Pažymėjimo išdavimo pagrindai:

17.1. Pareiškėjai Pažymėjimą pameta, sugadina ar kitaip praranda;

17.2. Pažymėjime yra netikslių įrašų;

17.3. pasikeičia Pareiškėjo pavardė;

17.4. Pažymėjimas tampa netinkamas naudoti.

18. Atsiradus Nuostatų 17 punkte nustatytiems pagrindams, Pareiškėjai apie tai per 30 kalendorinių dienų praneša Centrai, kuris per vieną darbo dieną nuo informacijos apie šį faktą gavimo savo interneto svetainėje paskelbia apie Pažymėjimo negaliojimo faktą.

19. Pažymėjimų dublikatai neišduodami. Komisijos sprendimu išduodamas naujas Pažymėjimas, kuriame pažymimas prarastojo Pažymėjimo numeris.

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

20. Teisinis statusas nepripažįstamas asmenims, kurie iki 1991 m. rugpjūčio 21 d. pasišalino iš tarnybos vietas, vadovybės buvo nušalinti nuo pareigų arba dėl tarnybinio nusižengimo atleisti iš tarnybos.

21. Teisinis statusas nepripažįstamas asmenims, kurie neatitinka Įstatymo 2–8 straipsniuose nustatytų teisinio statuso pripažinimo kriterijų.

22. Pareiškėjas Komisijos sprendimą nepripažinti teisinio statuso gali apskųsti administraciniam teismui per 30 dienų nuo pranešimo gavimo dienos, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymu.

23. Teisinis statusas gali būti panaikintas tik teismo sprendimu.

24. Pažymėjimo formą tvirtina Centro generalinis direktorius įsakymu.

25. Įgyvendinant Nuostatus vadovaujamas 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) nuostatomis.

(asmens vardas, pavardė)

(gyvenamosios vietos adresas, telefono Nr., el. pašto adresas)

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrui

**PRAŠYMAS
DĖL LAISVĖS GYNĖJO TEISINIO STATUSO PRIPAŽINIMO**

202__ m. _____ d.

Prašymas teikiamas dėl: Laisvės gynėjo _____
nurodoma laisvės gynėjų grupė (Laisvės gynėjo teisinio statuso įstatymo 2 straipsnio 2 dalis)
teisinio statuso pripažinimo.

Pridedami dokumentai:

- 1.
- 2.
- 3.

Patvirtinu, kad atitinku (Pareiškėjas atitinka – kai prašymas rašomas artimojo giminaičio) Laisvės gynėjo teisinio statuso įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje apibrėžiamą laisvės gynėjo sąvoką.

Patvirtinu, kad man yra žinoma, jog Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro valstybės tarnautojai ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis, kurie nagrinėja mano prašymą, šiuo tikslu gali naudoti ir tvarkyti mano asmens duomenis, patikrinti šiame prašyme pateiktus duomenis ir gauti reikalingus duomenis apie mane iš valstybės, savivaldybės įstaigų ar kitų asmenų.

Patvirtinu, kad visi šiame prašyme nurodyti duomenys yra išsamūs ir teisingi, pridedamos autentiškų dokumentų kopijos.

Prašau išsiųsti Laisvės gynėjo teisinio statuso pažymėjimą paštu (Taip/Ne).

(parašas)

(vardas ir pavardė)